

ГАЙД

ІНТЕЛЕКТУАЛЬНА ВЛАСНІСТЬ ТА МУЗИКА ВІДЧУЙ РИТМ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

гайд для тих, хто хоче не лише слухати музику,
а й зрозуміти, чому вона є частиною великого світу
інтелектуальної власності

ПЕРЕДМОВА

Гайд розроблений Департаментом «Академія інтелектуальної власності» Державної організації «Український національний офіс інтелектуальної власності та інновацій» з нагоди Міжнародного дня інтелектуальної власності та в рамках проведення IV Всеукраїнської освітньої кампанії 2025 року на тему «Інтелектуальна власність та музика: Відчуй ритм інтелектуальної власності».

День інтелектуальної власності – це не просто свято, а важлива подія, що об'єднує світову спільноту з метою підвищення обізнаності з питань інтелектуальної власності. Щороку цей день нагадує нам про важливість захисту прав всіх творців та інноваторів, сприяння розвитку світу креативності, заохочення до винахідництва та створення нового, важливого, унікального.

Місією Всеукраїнської освітньої кампанії 2025 року є вшанування універсальної мови музики та талановитих авторів, винахідників і підприємців, які продовжують створювати нові звуки, стилі та технології, що формують майбутнє музики, об'єднують людей, викликають сильні емоції та змушують усіх нас відчувати музичний ритм. Пропонуємо звернути увагу на те, як творчість і інновації, підкріплені правами інтелектуальної власності, дозволяють музиці проникати в наше повсякденне життя.

Гайд «Інтелектуальна власність та музика. Відчуй ритм інтелектуальної власності» розроблений до Міжнародного дня інтелектуальної власності та буде у нагоді кожному, хто цікавиться музикою та хоче зрозуміти точки перетину інтелектуальної власності та музичної індустрії. Видання розраховано на читачів, які не є фахівцями з питань інтелектуальної власності та не мають спеціальної освіти в цій сфері. Усі терміни та поняття в тексті максимально спрощені для зручності сприйняття та легкості засвоєння матеріалу.

Скануй QR-код та переходи на Facebook сторінку IP Academy

Гайд має пізнавальний характер та дозволяє читачем набути загальне уявлення про різноманітні об'єкти інтелектуальної власності, які створюються та використовуються у музичній сфері.

Міжнародний день інтелектуальної власності – WORLD IP DAY

Що це за свято та чому йому приділяють стільки уваги?

Міжнародний день інтелектуальної власності було запроваджено у 2000 році Всесвітньою організацією інтелектуальної власності в інформаційно-просвітницьких цілях. Починаючи з 2001 року це свято відзначають щорічно 26 квітня. Саме у цей день усі зацікавлені сторони мають унікальну можливість обговорити внесок інтелектуальної власності у розвиток різних сфер мистецтва та науки, які допомагають нам створювати світ.

Міжнародний день інтелектуальної власності, що відзначається щорічно 26 квітня, є важливою подією, яка підкреслює роль інтелектуальної власності у сучасному світі. Свято було засноване Всесвітньою організацією інтелектуальної власності (BOIV) у 2000 році з інформаційно-просвітницькою метою та приурочене до набуття чинності Конвенції про заснування BOIV (26 квітня 1970 року). Від 2001 року цей день став щорічною можливістю для обговорення внеску інтелектуальної власності у розвиток різних сфер мистецтва, науки та технологій, які допомагають формувати сучасний світ.

Що таке інтелектуальна власність?

Це результат творчості людини! Коли у нас виникає ідея, ми намагаємося її втілити у життя оригінально та неповторно.

Чому важливо приділяти увагу вивченню інтелектуальної власності?

Кожен творець потребує знань про те, яким чином захистити результати своєї творчості, які саме права він має щодо власного творчого результату та які є шляхи комерціалізації результатів інтелектуальної творчої діяльності.

Як пов'язані музика та інтелектуальна власність?

Музика супроводжує нас щодня – у навушниках, на вечірках, у фільмах чи навіть на перерві в школі. Але варто пам'ятати: кожен музичний твір, який ми слухаємо, є об'єктом інтелектуальної власності. Це означає, що пісні, як і книги чи фільми, мають авторів і захищені законом. Без дозволу використовувати музику – неправильно і незаконно, навіть якщо здається, що «всі так роблять».

Створення пісні – це результат творчої праці багатьох людей. Все починається з ідеї, яку втілюють автор слів (поет) і композитор. Потім до роботи долучаються виконавці – співаки, музиканти, гурти – а ще звукорежисери, продюсери, дизайнери обкладинок треків і навіть ті, хто знімає кліпи. Кожен з них вкладає час, талант і зусилля, щоб ти міг просто натиснути «play» і насолоджуватися.

Завдяки законодавству про охорону інтелектуальної власності можна забезпечити надійну охорону результатів творчої діяльності, отримувати винагороду та боротися з незаконним використанням об'єктів інтелектуальної власності. Якщо ви вже створюєте музику або мрієте про це – знайте: ваші ідеї, що отримали об'єктивну форму втілення, можуть змінити світ. Головне – поважати права інших і знати, як захистити власні.

Думаєш, музика – це
просто кілька нот?

Expectation

vs

Насправді — це результат командної
роботи й сотень годин праці.

Reality

Що охороняється авторським правом в музичній сфері?

Коли у вас з'являються ідеї якоїсь мелодії, ритму чи слів для майбутньої пісні – це лише перший крок. Але як тільки ви втілите цю ідею у конкретній формі – запишіте ноти, створите аранжування або здійсніте аудіозапис – перед вами вже твір, який автоматично визнається об'єктом авторського права. А ви – його автором.

Авторське право охороняє саме твір у об'єктивній формі втілення, будь-то словесна чи графічна, цифрова чи матеріальна, а не саму ідею. У музичній сфері такими творами можуть бути:

- текст пісні;
- нотний запис;
- інструментальна композиція;
- музичний супровід до відео, гри або реклами;
- обкладинки альбомів, афіші, постери (як частина оформлення музичного твору).

Важливо!!!

- Авторське право виникає «автоматично» – з моменту створення та фіксації твору у матеріальній формі (наприклад, аудіо, нотний запис або відео).
- Реєстрація не є обов'язковою, але здійснюється за бажанням автора для документального засвідчення авторства.
- За загальним правилом строк чинності майнових прав інтелектуальної власності на твір спливає через 70 років, що обчислюються з 1 січня року, наступного за роком смерті автора.
- Особисті немайнові права автора охороняються безстроково.

Охороняється

- Записаний текст пісні
- Мелодія у вигляді нот
- Аранжування у вигляді аудіозапису

Не охороняється

- Ідея для пісні
- Стиль чи жанр
- Настрій чи концепція

Що охороняється суміжними правами в музичній сфері?

Для того щоб створений вами музичний твір пролунав на сцені або в навушниках слухачів, потрібні виконавці – співаки, музиканти, гурти, оркестри. Вони перетворюють тексти та ноти у вирій емоцій, єдності звуку і ритму, тобто «оживляють» твір. До цього процесу перетворення також можуть бути залучені ще й звукорежисери, продюсери, студії звукозапису, які допомагають зафіксувати музику у вигляді фонограм, музичних кліпів тощо.

Так і з'являються виконання музичних творів, записи фонограм, передачі організацій телерадіомовлення – що і є об'єктами суміжних прав.

Суміжні права поширюються на осіб, які виконують, записують або транслюють музичні твори. До таких осіб належать:

- виконавці (наприклад, співаки, музиканти, оркестри);
- виробники фонограм (студії звукозапису, які створюють музичні записи, або звукорежисери, що займаються зведенням і майстерингом);
- організації мовлення (телевізійні та радіоорганізації, які транслюють музику).

Важливо!!!

Суміжні права не поширюються на музичні твори як такі, а лише на їх записи та виконання. Тобто ці права захищають не саму музику, а її інтерпретацію – виконання та запис.

Строки охорони суміжних прав

Виконання – права чинні з моменту здійснення виконання.

Фонограма – права чинні з моменту вироблення фонограми.

Відеограма – права чинні з моменту вироблення відеограми.

Програма мовлення – права чинні з моменту першої трансляції програми організації мовлення.

Тривалість охорони

**50
РОКІВ**

Як торговельна марка допомагає стати впізнаваним?

Музика – це не лише про творчість і звучання. Це ще й про те, як вас запам'ятають. Адже в сучасному світі важливо не тільки створити крутий трек, а й зробити так, щоб вас могли впізнати серед інших. І тут на допомогу приходить торговельна марка.

Торговельна марка – це спеціальне позначення (слово, ім'я, фраза, логотип, дизайн), яке допомагає відрізнити твої пісні, альбоми чи музичний стиль від інших. Це твоя візитівка у світі музики.

Що може бути торговельною маркою в музиці?

У музичній сфері торговельною маркою може бути:

01 Ім'я артиста

Наприклад, Taylor Swift, Elvis Presley, Надя Дорофєєва, Святослав Вакарчук.

02 Назву гурту

Наприклад, The Beatles, Coldplay, Океан Ельзи, TVORCHI.

03 Назву пісні або альбому

Наприклад, альбом Thriller Майкла Джексона, альбом Бережи мене Klavdia Petrivna.

04 Назву лейблу

Наприклад, Warner Music Group, Universal Music, Nova Music, Enko.

05 Логотип або символ

Наприклад, логотип Sony Music, логотип MONATIK.

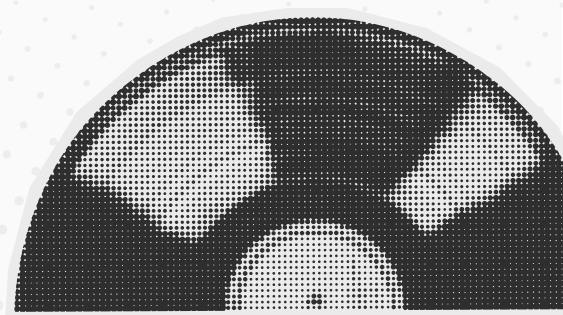
06 Слоган

Наприклад, The Sound of Now музичного лейблу Universal Music Group.

07 Назву музичної платформи

Наприклад, Spotify, Apple Music, На її основі, Ukrainian Live Classic.

Такі торговельні марки допомагають артистам і компаніям виділятися, розвивати бренд і створювати впізнаваний образ.

Якщо ви створюєте пісню, засновуєте власний лейбл або онлайн-платформу – торговельна марка допоможе вам захистити свою назву чи логотип від незаконного використання іншими. Торговельна марка реєструється на конкретні товари та послуги (наприклад, послуги студій звукозапису, проведення концертів тощо) згідно з Міжнародною класифікацією товарів та послуг для реєстрації знаків.

Важливо!!!

Інші люди не можуть зареєструвати аналогічну або дуже схожу торговельну марку для тих самих товарів чи послуг. Це дозволяє захищати власний бренд і уникати плутанини на ринку товарів та послуг.

Після реєстрації власник торговельної марки ви отримуєте свідоцтво, яке діє 10 років, але його можна продовжувати скільки завгодно – кожного разу ще на 10 років.

Fun Fact

Назва «The Beatles» була зареєстрована як ТМ ще в 1960-х. Завдяки цьому їх бренд досі приносить прибуток і використовується для офіційного мерчу, навіть після розпаду гурту.

THE
BEATLES

Як дизайн допомагає вирізнитись у світі музики?

Музика – це не лише звук. Вона має ще й свій унікальний вигляд, який ми сприймаємо з першого погляду. Ми вже знаємо, що авторське право захищає саму пісню, а торговельна марка – її назву або ім'я виконавця. Але як бути з тим, що ми бачимо – інструменти, обкладинки альбомів, сценічні костюми, музичні гаджети?

Тут важливу роль відіграє промисловий зразок – це результат творчої діяльності людини, який визначає зовнішній вигляд виробу, що визначається, зокрема, лініями, контурами, кольором, формою, текстурою та/або матеріалом виробу, та/або його оздобленням.

Саме дизайн допомагає зробити речі унікальними й впізнаваними з першого погляду.

У музичній сфері промисловий зразок може захищати дизайн:

Музичних інструментів

наприклад, фірмова форма електрогітари Fender Stratocaster

Упаковок альбомів

оригінальні коробки для вінілових платівок чи колекційних CD

Музичного обладнання

дизайн навушників Beats, колонок Marshall або DJ-пультів

Сценічних костюмів

зокрема, унікальні образи Леді Гаги, KISS, Daft Punk, Ольги Полякової

Обкладинок і дисків

коли їхній зовнішній вигляд стає частиною візуального стилю артиста

Усе це може бути зареєстроване як промисловий зразок і може допомогти створити впізнаваний музичний бренд.

Важливо!!!

Промислові зразки забезпечують ексклюзивність і захист зовнішнього вигляду речей у світі музики. Це не тільки красиво, а й корисно – щоб твої ідеї не копіювали інші без дозволу.

🛡 Свідоцтво про реєстрацію діє 5 років, і його можна продовжувати кожні 5 років – максимум до 25 років.

В Україні та у деяких країнах, зокрема в ЄС, охорона незареєстрованого промислового зразка також можлива – вона виникає автоматично після першого публічного використання, але діє лише 3 роки.

Що охоплює дизайн промислового зразка?

Що таке географічне зазначення в музичній сфері і чому це важливо?

Іноді впізнаваність музики або музичного стилю пов'язана з місцем її походження. Наприклад, у світі знають такі звучання, як:

«New Orleans Jazz»

джазовий стиль, який асоціюється з конкретним регіоном США

«Reggae з Ямайки»

музика, що стала символом цілої країни

Але географічне зазначення як інструмент охорони використовують лише у особливих випадках, наприклад, для маркування музичних інструментів чи інших товарів, коли треба вказати, що вони мають певну якість або репутацію завдяки своєму походженню.

Що можна зареєструвати як географічне зазначення в музиці?

Географічні зазначення можуть бути використані для традиційних музичних інструментів, які походять з певної місцевості:

Музичні інструменти з Красліце (Чехія)

Відомі своєю високою якістю виготовлення та відмінними звуковими характеристиками.

Струнні інструменти з Кремони (Італія)

Славляться своєю майстерністю виготовлення та унікальним звучанням, що забезпечує їм популярність у всьому світі.

Географічне зазначення

Дозволяє підкреслити унікальність музичних інструментів, які асоціюються з конкретним регіоном, підкреслюючи його унікальні властивості та традиції виробництва.

Важливо!!!

Географічне зазначення не належать лише одному виробнику – ним можуть користуватися всі виробники з визначеного регіону, які дотримуються специфікації та пройшли сертифікацію (спеціальну перевірку, що підтверджує відповідність їхніх продуктів визначеним стандартам якості, традиційним методам виробництва та іншим вимогам, що стосуються регіону походження).

Як охороняти технології в світі музики?

Музика – це не лише ноти та емоції, це ще й технології, які допомагають створювати нові звуки, записувати хіти й вражати слухачів. У музичній сфері, як і в багатьох інших, важливу роль відіграють технічні рішення, які здатні змінити підхід до створення та відтворення звуків.

Винахід

Нові та складні інноваційні рішення у сфері техніки, які проходять детальну перевірку

Термін охорони: 20 років з дати подання заявки

Особливості охорони: охороняється технічне рішення, яке є новим, має винахідницький рівень і є промислово придатним

Корисна модель

Це теж технічне рішення, але воно має спрощені вимоги та оформлюється швидше. Вона підходить для менш складних у технічних рішень проте має коротший строк правової охорони порівняно з винаходом

Термін охорони: 10 років з дати подання заявки

Особливості охорони: охороняється технічне рішення, яке є новим та промислово придатним, тобто може бути використано у промисловості або в іншій сфері діяльності

Що можна запатентувати у музиці?

У музичній сфері патенти найчастіше отримують на:

01

Інноваційні інструменти

Наприклад, гітари зі змінним корпусом або цифрові ударні установки, наприклад Yamaha Silent Guitar – електроакустична гітара з безшумним звучанням.

02

Аудіотехнології

Нові формати запису, методи мікшування, шумозаглушення, покращення звучання, наприклад, Auto-Tune, що змінює висоту голосу виконавця.

03

Музичні додатки

Алгоритми розпізнавання музики (як у Shazam), цифрові процесори ефектів тощо.

04

Обладнання

Унікальні мікрофони, пульти або навіть музичні автоматизовані системи.

Важливо!!!

Патент – це не сам винахід або корисна модель, а юридичний документ, який надає його автору права на ексклюзивне використання цього рішення.

Охорона прав інтелектуальної власності в музичній сфері

Музична індустрія є однією з найбільш динамічних і креативних сфер, де інтелектуальна власність грає ключову роль. Для того, щоб зберегти права творців і забезпечити їм можливість отримувати справедливу винагороду за свою працю, існує система охорони прав, що включає різні механізми отримання прибутку та різні способи захисту. Важливо розуміти, як це працює і чому це має значення для кожного, хто долучився до процесу створення музичного твору.

Чому це важливо?

Правове регулювання відносин у сфері інтелектуальної власності важливе не лише для авторів і виконавців, але й для всіх учасників музичної індустрії.

Належна правова охорона об'єктів інтелектуальної власності та прав на них дозволяє:

01

Забезпечувати ексклюзивні права на використання результатів інтелектуальної, творчої діяльності у музичній індустрії.

02

Створювати умови для прозорості в договорах та розподілі доходів між учасниками індустрії.

03

Формувати довіру серед партнерів у музичному бізнесі.

04

Захищати права та інтереси авторів, співаків, музикантів, продюсерів, лейблів від несанкціонованого використання музичних творів.

05

Забезпечувати правову основу для ліцензування та дистрибуції музики, що дозволяє розширити можливості її використання.

06

Сприяти культурному розвитку через підтримку та захист нових музичних напрямків і інновацій.

Як можна захистити свої права?

01

Реєстрація авторського права

Хоча авторське право виникає автоматично, реєстрація може стати важливим інструментом захисту у разі порушень прав чи виникнення спорів.

02

Реєстрація торговельних марок та промислових зразків

Це допоможе захистити унікальні елементи вашого бренду та дизайну.

03

Реєстрація винаходів та корисних моделей

Якщо ви розробили нову технологію або інструмент, не забувайте отримати патент, щоб забезпечити ексклюзивні права на вашу розробку.

04

Укладення договорів

Важливо чітко визначити права та обов'язки всіх учасників процесу створення музики шляхом закріплення та деталізації їх в договорах.

Чому це важливо для творців?

Захист прав інтелектуальної власності дозволяє не тільки отримати справедливую винагороду за свою працю, але й забезпечує стабільність і довіру в індустрії. Автори, виконавці, продюсери та компанії, що працюють в музичній індустрії, повинні бути поінформованими про свої права та знати, як їх захищати.

Дотримання прав інтелектуальної власності допомагає не лише захистити власну творчість, але й сприяє розвитку музичної індустрії в цілому, підтримуючи справедливую конкуренцію і стимулюючи генерування та втілення нових ідей.

Кулініч О., Коваль Д. Інтелектуальна власність та музика. Відчуй ритм інтелектуальної власності: гайд / художнє оформлення Андрієнко О., Шистя П. К.: УКРНОІВІ, 2025. 14 с.

© УКРНОІВІ, 2025

© Attribution 4.0 International (CC-BY-4.0)

Ліцензія © не поширюється на контент у цьому виданні, що не належить УКРНОІВІ.

Візуальні елементи: Canva Pro.

Згадування окремих артистів, компаній, сервісів або продуктів у цьому виданні не є вираженням підтримки чи рекомендацією з боку УКРНОІВІ. УКРНОІВІ не надає перевагу жодному з них перед іншими подібними, які не названі у виданні.